

Streszczenie pracy doktorskiej
Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych
jako organ ochrony prawa do prywatności

mgr Emilia Kuczma

Problematyka ochrony prywatności jednostki oraz ochrony jej danych osobowych była zauważona już dawno, jednak w dobie postępu technologicznego nabrała szczególnego znaczenia. Rozwój informatyzacji, przepływu i przetwarzania różnorodnych informacji rozwijający się w sferze społecznej i publicznej doprowadził do wydzielenia się z prawa do prywatności zindywidualizowanej kategorii prawa, tj. ochrony danych osobowych. Ochrona danych osobowych bezwzględnie wiąże się zatem z prawem do prywatności i stanowi szczególnie instrument ochrony tych interesów jednostki, które są związane z jej życiem prywatnym.

Podstawową regulacją w Polsce w zakresie ochrony danych osobowych jest ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, której znaczenia z punktu widzenia ochrony praw i wolności jednostki trudno jest przecenić. Ustawa o ochronie danych osobowych wprowadziła do polskiego systemu prawnego wiele nowych rozwiązań. Po raz pierwszy w jednym akcie prawnym ustawodawca kompleksowo unormował zagadnienia z obszaru ochrony danych osobowych człowieka, zdefiniował podstawowe pojęcia i instytucje odnoszące się do ochrony prywatności jednostki oraz wprowadził prawne mechanizmy kontroli i ochrony danych osób fizycznych. Zamiarem ustawodawcy było także powołanie w Polsce organu, który zgodnie z warunkami Konwencji 108 oraz dyrektywy 95/46/WE byłby wyspecjalizowanym, krajowym i niezależnym organem do spraw ochrony danych osobowych, wyposażonym w szereg uprawnień, by móc wpływać na stan ochrony danych osobowych w państwie.

Powołanie GODO stało się niewątpliwie realną gwarancją przestrzegania i realizowania w polskim systemie prawa praw i obowiązków związanych z ochroną prywatności jednostki, z uwzględnieniem ochrony jej danych osobowych. Utworzenie przez twórców prawa zinstytucjonalizowanego mechanizmu ochrony danych osobowych zapewniło funkcjonowanie organu, którego głównym celem jest ochrona praw i wolności jednostki w zakresie jej autonomii informacyjnej.

GODO zajmuje ważną pozycję w systemie organów państwa i odgrywa istotną rolę w procesach ochrony prywatności i danych osobowych jednostki. Powierzono mu zadania,

jakich wcześniej nie wykonywał żaden inny organ. GODO sprawuje pieczę nad kontrolą procesów przetwarzania danych osobowych przez podmioty prywatne i publiczne oraz wykonuje zgodnie z art. 12 u.o.d.o. także inne zadania związane z ochroną prywatności jednostki.

Pojawienie się GODO w systemie organów państwowych w Polsce niewątpliwie podniosło rangę ważności problematyki ochrony prywatności i ochrony danych osobowych człowieka. Pozycja tego organu oraz zakres przyznaných mu kompetencji upoważniają do stwierdzenia, iż GODO stanowi realizację praw podmiotowych w zakresie ochrony prywatności jednostki. Dotychczasowa jego działalność wskazuje, iż organ ten w istotny sposób wpływa na przestrzeganie przepisów ustawy o ochronie danych osobowych i ochronę prywatności człowieka, a od początku jego istnienia okazuje się on ważnym elementem w systemie ochrony praw i wolności w Polsce.

Określenie pozycji ustrojowej i zakresu działania organu ochrony prawa do prywatności, jakim jest GODO, stanowi podstawowe założenie badawcze pracy. W doktrynie pojawiają się rozbieżności i sprzeczne poglądy co do określenia prawnej pozycji tego organu w polskim systemie organów państwowych. Jednym z celów pracy jest zatem kompleksowe opisanie działalności tego organu. Analiza zagadnień teoretycznych i praktycznych odnoszących do szczegółowego zakresu funkcjonowania Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych ma z kolei zaprezentować jego znaczenie wśród innych organów państwowych oraz wskazać istotę i potrzebę dalszego jego działania w zakresie ochrony prawa do prywatności człowieka w Polsce.

Praca jest podzielona na sześć rozdziałów.

Chcąc przybliżyć tematykę prawnej ochrony prywatności i ochrony danych osobowych pierwszy rozdział rozprawy jest poświęcony przedstawieniu w ogólnym zarysie genezy i istoty prawa do prywatności. Sfera prywatności jako odrębne dobro prawne zawiera w sobie wiele elementów występujących w obrębie szeroko pojętego życia prywatnego człowieka, a jednym z nich jest prawo do autonomii informacyjnej. Wydaje się zatem zasadne przedstawienie poglądów doktryny odnoszących się do prawa do prywatności, zdefiniowanie tego prawa i wskazanie oraz charakterystyka tych wspomnianych składowych, które je tworzą. W rozdziale tym podejmuję też próbę opisu ewolucji i rozwoju prawa do ochrony danych osobowych, a następnie wskazania zależności pomiędzy prawem do prywatności a ochroną danych osobowych.

Z uwagi na fakt, iż prawo do ochrony danych osobowych podlega ochronie w większości współczesnych systemów prawnych, w kolejnym rozdziale pracy zwracam uwagę

na źródła prawnej ochrony danych osobowych o zasięgu międzynarodowym, w tym zwłaszcza europejskim, a także aspekty ochrony prywatności informacyjnej w wybranych państwach na świecie. Chcąc uporządkować i przybliżyć problematykę dotyczącą ochrony prywatności i ochrony danych osobowych w porządku chronologicznym opisuję i porównuję międzynarodowe akty prawne, które wyznaczyły standardy ochrony prywatności i ochrony danych osobowych na świecie. W rozdziale tym zwracam także uwagę na proponowane zmiany w ustawodawstwie unijnym w zakresie ochrony danych osobowych stanowiące perspektywę ochrony danych osobowych w Unii Europejskiej oraz dokonuję charakterystyki instytucji Europejskiego Inspektora Ochrony Danych (w skrócie: EIOD). Moim zamiarem jest wykazanie, iż powołanie EIOD jako funkcjonującego na szczeblu ponadpaństwowym niezależnego organu odpowiedzialnego za nadzorowanie stosowania aktów wspólnotowych dotyczących ochrony danych osobowych w instytucjach i organach UE, było pozytywnym doświadczeniem w zakresie prawnej ochrony danych tak dla organów i instytucji wspólnotowych, jak również dla Unii Europejskiej oraz dla Polski, a jego działalność może stanowić wzór do naśladowania w tym zakresie dla odpowiednich organów krajowych.

W rozdziale trzecim kieruję uwagę na zagadnienia ochrony danych osobowych w polskim porządku prawnym. W pierwszej kolejności analizuję proces kształtowania się ochrony prawa do prywatności w polskim systemie prawnym, a następnie powstanie i wyodrębnienie prawa do ochrony danych osobowych. Dokonuję tu analizy regulacji z zakresu ochrony danych osobowych na gruncie przepisów Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz ustawy o ochronie danych osobowych, a także wyjaśniam podstawowe pojęcia i oraz definiuję kluczowe instytucje związane z ochroną danych osobowych w Polsce. Celem tego rozdziału jest dokonanie oceny ukształtowania problematyki ochrony autonomii informacyjnej, w stosunku do głównych idei i założeń prawa do prywatności i prawnych regulacji międzynarodowych w tym zakresie.

Przedmiotem rozważań w rozdziale czwartym jest określenie pozycji prawnoustrojowej Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych. Sformułowane w tym rozdziale tezy są istotne z punktu widzenia prawa konstytucyjnego i potwierdzają doniosłą pozycję GIODO w systemie organów państwowych w Polsce. Na wstępie jest dokonany podział i klasyfikacja organów państwowych w Polsce, tak aby możliwe było przedstawienie na tym tle specyfiki GIODO jako organu ochrony prywatności w tym systemie. Dokonując charakterystyki GIODO określám jego status jako organu państwowego, procedurę powołania, kwalifikacje osobiste i zawodowe wymagane od GIODO oraz zasady działania tego organu ze szczególnym uwzględnieniem zasady niezależności, zasady

niepołączalności (*incompatibilitas*), zasady apolityczności, zasady ochrony immunitetowej oraz zasady kadencyjności GIODO. Przybliżam również działalność zastępcy GIODO i zasady działania oraz organizację Biura GIODO jako aparatu pomocniczego wspierającego GIODO w realizacji jego działań.

Rozdział piąty i szósty pracy poświęcony jest odpowiednio opisowi i analizie zadań oraz środków działania GIODO. Celowo dokonałam podziału i wyodrębniłam w pracy zadania oraz środki działania tego organu, wskazując, iż zadania to ogólne założenia i cele, które GIODO jako organ państwowy ma obowiązek spełniać na mocy ustawy o ochronie danych osobowych w trakcie swojej działalności, zaś środki działania to przewidziane prawem mechanizmy i narzędzia, w które został wyposażony ten organ do realizacji wyznaczonych przez ustawę celów związanych z ochroną prywatności człowieka.

W rozdziale piątym są przedstawione zadania GIODO. Szczegółowo jest opisany proces kontroli zgodności przetwarzania danych osobowych z przepisami o ochronie danych osobowych przeprowadzony przez GIODO, z uwzględnieniem założeń i charakteru kontroli funkcjonalnej, jak też opisu działań kontrolnych dokonywanych przez GIODO.

W następnej kolejności przedstawiony jest proces notyfikacyjny, tj. opis procedury rejestracji zbiorów danych osobowych, prowadzenie przez Generalnego Inspektora rejestru zbiorów danych osobowych i administratorów bezpieczeństwa informacji wraz z udzielaniem informacji o zarejestrowanych zbiorach.

W rozdziale tym jest także przeanalizowana działalność GIODO w zakresie opiniowania projektów ustaw i rozporządzeń dotyczących ochrony danych osobowych oraz inicjowania i podejmowania przedsięwzięć o charakterze edukacyjno-informacyjnym w zakresie doskonalenia ochrony danych osobowych czy uczestniczenia Generalnego Inspektora w pracach międzynarodowych organizacji i instytucji zajmujących się problematyką ochrony danych osobowych.

Ostatni rozdział pracy zawiera opis środków działania GIODO. Scharakteryzowane są rodzaje decyzji administracyjnych wydawanych przez GIODO i procedura wydawania decyzji administracyjnych w sprawach wykonania przepisów o ochronie danych osobowych, procedura rozpatrywania skarg w sprawach wykonania przepisów o ochronie danych osobowych, a także uprawnienia egzekucyjne GIODO w procesie egzekucji świadczeń o charakterze niepieniężnym.

Emilia Kurowska